

Modely sebeskládajících DNA nanostruktur

Vypracoval: Jakub Klemsa

Školitel: Ing. Štěpán Starosta, Ph.D.

Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská
Matematická informatika

19. června 2014

1. Úvod
2. DNA vs. Chomského hierarchie
  - Regulární jazyky
  - Bezkontextové jazyky
  - Turingova univerzalita
3. Modely založené na Wangovo dláždění
  - Wangovo dláždění
  - aTAM
  - Studované složitosti
  - Výpočetní síla aTAMu
  - Jiný důkaz TU
  - Meze studovaných složitostí
  - Důsledky
4. Návrh řešení NP problémů
  - Přizpůsobení modelu NP
  - Problém k -kliky
  - Počítačová simulace
  - Další vyřešené problémy

Úvod

První experiment s DNA – L. Adleman, 1994, [1]

- hledání Hamiltonovské cesty (HC) orientovaným grafem
- rozhodovací problém existence HC je NP-úplný

Úvod

Výhody

- paralelizmus – ve zkumavce až 10^{18} „větších“ molekul
- energetická efektivita (Adleman [1])

Úvod

Výhody

- paralelizmus – ve zkumavce až 10^{18} „větších“ molekul
- energetická efektivita (Adleman [1])

Nevýhody

- na 10^{18} operací stačí hrubá síla (řádově dny na clusteru s tisíci jader)
- pravděpodobnostní povaha
- chybovost

Úvod

Výhody

- paralelizmus – ve zkumavce až 10^{18} „větších“ molekul
- energetická efektivita (Adleman [1])

Nevýhody

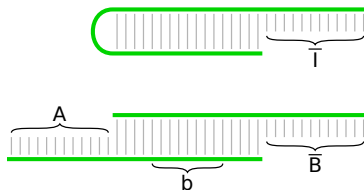
- na 10^{18} operací stačí hrubá síla (řádově dny na clusteru s tisíci jader)
- pravděpodobnostní povaha
- chybovost

Pole studia

- kinetika reakcí
- **abstraktní modely pohledem matematické informatiky**

Souvislost s Chomského hierarchií

Lineární vlákna $\leftrightarrow$ regulární jazyky (Winfree [5])

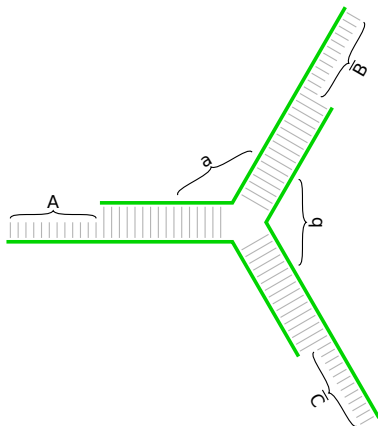

Obrázek: Vlákno pro iniciální symbol I a vlákno pro pravidlo $A \rightarrow bB$.

$\bar{B}$ značí Watson-Crick komplementární sekvenci k B ($A \leftrightarrow T$, $C \leftrightarrow G$)

Souvislost s Chomského hierarchií

Stromové struktury $\leftrightarrow$ bezkontextové jazyky (Winfree [5])

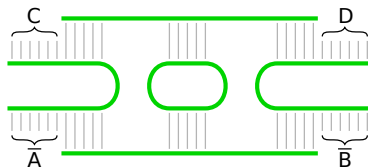

Obrázek: Struktura odpovídající pravidlu $A \rightarrow aBbC$.

Souvislost s Chomského hierarchií

Dvojkřížené molekuly $\leftrightarrow$ Turingův stroj (TS) (Winfree [5])

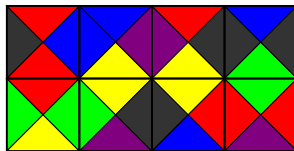

Obrázek: Dvojkřížená molekula, velmi stabilní (Seeman, Fu [4]).

Wangovo dláždění

Čtvercové dláždění roviny (její části), kde

- dlaždice mají na hranách barvu z konečné množiny barev (lepidel)
- jsou orientované (zakázáno rotovat nebo překlápět)
- sousedit smí pouze dlaždice se stejnou barvou na společné hraně

Obrázek: Wangovo dláždění.

aTAM

Rothemund, Winfree rozšířili definici

- každé lepidlo má přidružené přirozené číslo – síla lepidla
- existuje prázdné lepidlo se silou 0, které smí sousedit se všemi
- dlážďení se utváří
  - z iniciální dlaždice
  - po jedné dlaždici
  - součet právě připojených lepidel musí být větší nebo roven zadané hodnotě (tzv. *teplota*, ozn. τ)

Studované složitosti I

Biostep complexity $Bs(n)$

- počet laboratorních procedur (popsané v Adleman [2], Winfree [5])
- jedna trvá až desítky minut
- za proveditelné budeme uvažovat pouze $Bs(n) \in O(1)$

Binding complexity $Bnd(n)$

- počet vazeb v koncovém dlážďení
- v nedeterministickém případě uvažujeme nejmenší přijímací
- v pravděpodobnostním případě uvažujeme střední hodnotu
- kvůli rostoucí psti chyby – proveditelné $Bnd(n)$ polynomiální

Studované složitosti II

Tile complexity $Ti(n)$

- počet různých dlaždic
- potřeba je syntetizovat – proveditelné $Ti(n)$ polynomiální

Glue complexity $Gl(n)$

- počet různých lepidel – sekvencí
- příliš dlouhé se mohou vázat chybně – proveditelné $Gl(n)$ polynomiální

Studované složitosti II

Tile complexity $Ti(n)$

- počet různých dlaždic
- potřeba je syntetizovat – proveditelné $Ti(n)$ polynomiální

Glue complexity $Gl(n)$

- počet různých lepidel – sekvencí
- příliš dlouhé se mohou vázat chybně – proveditelné $Gl(n)$ polynomiální

Lemma

1. $Ti(n) \leq Gl^4(n)$,
2. $Gl(n) \leq 4 Ti(n)$.

Výpočetní síla aTAMu

aTAM je Turingovsky univerzální (TU)

- ve 2D při teplotě $\tau = 2$, Winfree [5]
- ve 3D při teplotě $\tau = 1$, Cook [3]

Neví se ve 2D při teplotě $\tau = 1$

- existují modifikace aTAMu, které jsou TU

Důkaz TU ve 2D při teplotě $\tau = 2$ – převod na celulární automat

- neříká nic o spotřebě zdrojů

Důkaz TU ve 2D při $\tau = 2$

- přímočarý
- včetně odhadů studovaných složitostí v závislosti na čase a prostoru spotřebovaným simulovaným TS
- v práci str. 15-16

Meze studovaných složitostí

Lemma

Studované složitosti v tomto systému jsou omezené:

Biostep. $Bs(n) \in O(1)$.

Binding. $Bnd(n) \in O(s(n) \cdot t(n))$, kde $t(n)$ je čas a $s(n)$ prostor spotřebovaný simulovaným TS.

Tile. $Ti(n) \in O(n)$.

Glue. $Gl(n) \in O(n)$.

Proveditelnost BPP ve 2D při $\tau = 2$

BPP je třída jazyků rozhodnutelných pravděpodobnostním Turingovým strojem (PTS) v polynomiálním čase, považuje se za proveditelnou

Z předchozího lemmatu plyne:

Důsledek

BPP je proveditelná v modelu aTAM ve 2D při $\tau = 2$.

Poznámka

$P, ZPP, RP, \text{co-RP} \subseteq BPP$.

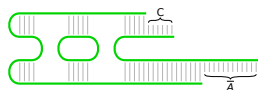
Přizpůsobení aTAMu řešení NP problémů

Odvozen z Winfreeho ukázky řešení problému Hamiltonovské cesty – avšak srozumitelnější

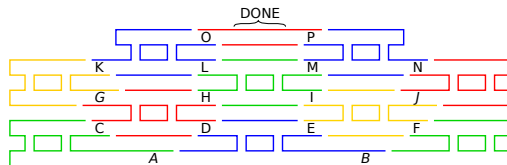
- $\tau = 2$
- 5 dalších typů dlaždic včetně daných sil lepidel
- pevně nastavená počáteční t_0

Poznámka

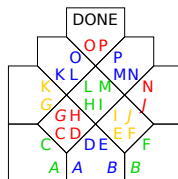
Tento model lze snadno simulovat klasickým aTAMem.

(a) Rohová molekula

(b) Schéma sebeskladu

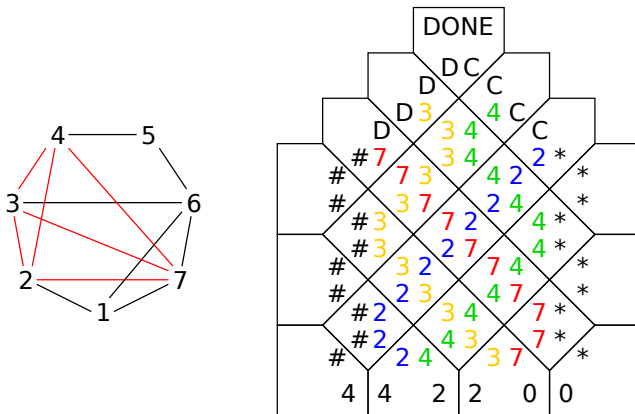

(c) Model

Obrázek: Evoluce modelu od molekul k dlaždicím. Zde lepidla A, B, G a J mají sílu 2, všechna ostatní mají sílu 1.

Problém k -kliky

NP-úplný problém, $Bnd \sim 5/4k^2$, $Ti \sim 2k^2e + 3kn$, $Gl \sim kn$.

Obrázek: Nalezení k -kliky. Řazení barev je dáno jejich vlnovou délkou.

Simulace v xgrow

xgrow je open-source simulátor jak kinetických tak abstraktních modelů.

- skriptem (na CD) k zadanému grafu generuji potřebné dlaždice
- se zapnutím kinetiky není jednoduché dosáhnout bezchybného dlážďení

Další vyřešené problémy

3-obarvení grafu

- NP-úplný problém

Grafový izomorfismus

- domnívá se, že není NP-úplný

Reference I

Leonard M Adleman.

Molecular computation of solutions to combinatorial problems.
Science - New York then Washington, pages 1021–1024, 1994.

Leonard M Adleman.

On constructing a molecular computer.
1995.

Matthew Cook, Yunhui Fu, and Robert Schweller.

Temperature 1 self-assembly: Deterministic assembly in 3d and probabilistic assembly in 2d.
In *Proceedings of the Twenty-Second Annual ACM-SIAM Symposium on Discrete Algorithms*, pages 570–589. SIAM, 2011.

Tsu Ju Fu and Nadrian C Seeman.

Dna double-crossover molecules.
Biochemistry, 32(13):3211–3220, 1993.

Reference II

Erik Winfree.

Algorithmic self-assembly of DNA.

PhD thesis, California Institute of Technology, 1998.